

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

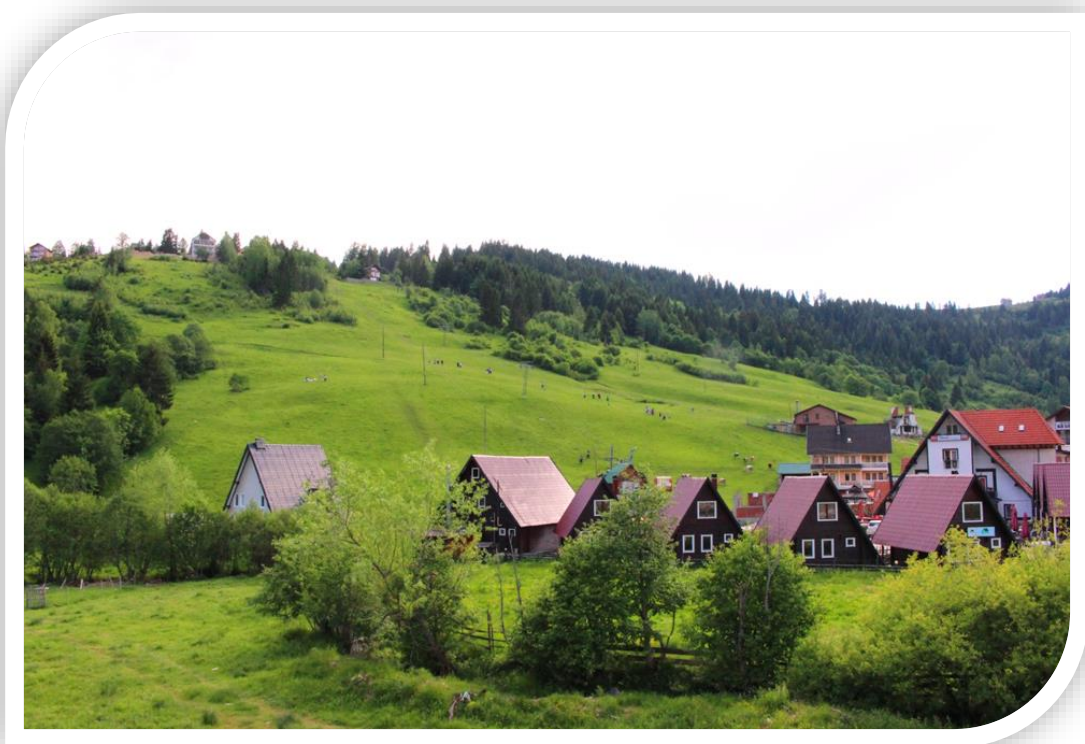
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Tregtisë dhe Industrisë

Ministarstvo Trgovine i Industrije - Ministry of Trade and Industry

Departamenti i Turizmit / Odeljenje za Turizam / Department of Tourism

Analitički izveštaj o sektoru smeštaja u Republici Kosovo

Decembar 2018

Sadržaj

Uvod.....	Error! Bookmark not defined.
Metodologija.....	4
1. Smeštajni kapaciteti na Kosovu	Error! Bookmark not defined.
1.1. Smeštajni kapaciteti po Opštinama	Error! Bookmark not defined.
1.2. Top 10 Opština sa najvećim brojem smeštajnih struktura	Error! Bookmark not defined.
1.3. Broj zaposlenih u smeštajnim strukturama	Error! Bookmark not defined.
2. Broj soba, cena i nivo korišćenja	9
3. Sastav gostiju	Error! Bookmark not defined.
4. Preokreti i investicije	Error! Bookmark not defined.
5. Usluge	Error! Bookmark not defined.
5.1. Glavne usluge u hotelima	13
6. Prepreke za poslovanje.....	14
7. Destinaciona područja od strane turoperatora na Kosovu.....	Error! Bookmark not defined.
8. Najtraženi proizvodi od strane turista	Error! Bookmark not defined.
9. Posetioци na Kosovu po regionima.....	Error! Bookmark not defined.
10. Zaključci i preporuke.....	Error! Bookmark not defined.

Uvod

Sektor smeštaja je jedna od glavnih komponenti razvoja turističke destinacije, tako da se posebna pažnja posvećuje ovoj komponenti, pored ostalih komponenti koje su takođe potrebne i ključne.

Ovaj izveštaj obuhvata analizu stanja na celoj teritoriji Kosova, u vezi sa smeštajnim kapacitetima koji predstavlja veličinu sektora smeštaja na Kosovu u vezi sa brojem smeštajnih struktura, ležaja, i soba na osnovu aktivnosti smeštajnih struktura koje funkcionišu na Kosovu. Pored toga, izveštaj predstavlja prisustvo smeštajnih struktura raspoređenih po turističkim destinacijama, odnosno ima tendenciju da uvede čitaoca u pregled područja Kosova koja nemaju smeštaj i trebaju proširenje ili nove investicije u sektoru smeštaja.

Analiza je posebno fokusirana na privatni sektor budući da većina smeštajnih struktura na Kosovu imaju privatno vlasništvo. Između ostalog, analizirane su i vrste smeštajnih struktura koje nedostaju ili ih je malo. Usluge koje se pružaju u okviru sektora smeštaja su takođe predstavljene. Takođe, prikazana je upotrebljivost soba u toku godine, kao i pokušano ja da se prikaže cena soba.

Nalazi iz ove analize mogu direktno služiti stranim ili domaćim investitorima u sektoru smeštaja. Stoga je ovaj izveštaj prvenstveno namenjen da služi kao obećavajuća osnova za investitore i potencijalne kompanije u sektoru smeštaja, što odražava potrebu za osnivanjem novih smeštajnih jedinica.

Metodologija

Izveštaj o sektoru smeštaja na Kosovu je razvijen korišćenjem deskriptivnog i analitičkog pristupa.

Ovaj izveštaj se zasniva na podacima prikupljenim od strane institucija koje su odgovorne za statistiku turizma i ugostiteljstva, odnosno Kosovske Agencije za Statistiku (ASK) i Granične Policije. Da bismo utvrdili smeštajne kapacitete koristili smo bazu podataka koju je izradila ASK, a koja je rezultat terenskog istraživanja svih postojećih smeštajnih struktura na Kosovu. Ova studija je takođe koristila izveštaje razvijene u okviru projekta Promoting Private Sector Employment (PPSE) u okviru Sviscontact-a koji deluje na Kosovu, kao i druge izveštaje i dokumente koji se odnose na sektor smeštaja ili turizam uopšte.

Dominantni deo podataka zasnovan je na anketi provedenoj sa stranama uključenim u sektor smeštaja i turizma, odnosno sa predstavnicima smeštajnih i hotelskih biznisa realizovan od strane PPSE/Sviscontact.

Obrada podataka, grafička prezentacija i analiza vršena je od strane Odeljenja za Turizam pri Ministarstvu Trgovine i Industrije.

1. Smeštajni kapaciteti na Kosovu

Prema podacima ASK-a koji proizilaze iz registracije smeštajnih kapaciteta na Kosovu, obrađeni podaci od strane Odeljenja za Turizam, pokazuju da imamo 465 aktivnih smeštajnih struktura.

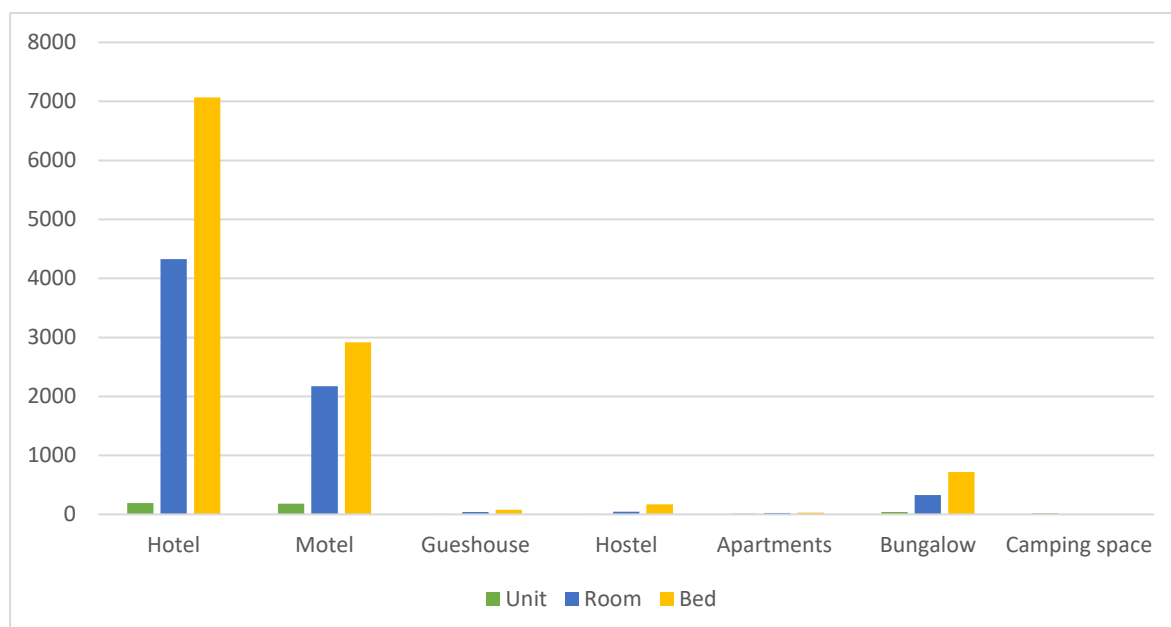

Figura 1: Grafički prikaz smeštajnih kapaciteta na Kosovu ¹

Od 198 aktivnih hotela ima više od 4.300 soba i oko 7.000 ležaja, zatim oko 182 motela sa preko 2.150 soba i oko 2.900 ležaja.

¹ Izvor: Sopstvena kompilacija (prilagođen od strane ASK, 2016)

1.1 Smeštajni kapaciteti po Opštinama

Tabela pokazuje da se najveći broj smeštajnih struktura nalazi u opštini Priština, a slede Peć, Prizren, Uroševac i tako dalje. Glavne kategorije smeštajnih jedinica na Kosovu su hoteli i moteli.

	Opština	Hotel	Motel	Pansion	Bunga lov	Kampovi, rekreacijski parkovi za vozila i parkove za kamping kuće	Hostel	Apartma ni za posetitel je	Total smeštaj nih struktura
1	Dečane	3							3
2	Dragaš	2							2
3	Drenas	5	2						7
4	Uroševac	4	33	4					41
5	Kosovo Polje	13	9						22
6	Đakovica	12	2		1				15
7	Gnjilane	11	10		1				22
8	Gračanica	4	8		1				13
9	Elez Han		1						1
10	Istok	7	6						13
11	Junik	1	1						2
12	Kačanik	1	3	1					5
13	Kamenica	1	1						2
14	Klina	4	8			6			18
15	Lipljan	2	10		1				13
16	Mališevo	1	3						4
17	Mitrovica	6	7						13
18	Novo Brdo		2		1				3
19	Obilić	4	3						7
20	Peć	20	9		29	11			69
21	Podujevo	3	1						4
22	Priština	42	14	2			6	14	78
23	Prizren	34	12	1	3		3	1	54
24	Orahovac	3	6						9
25	Ranilug		1						1
26	Štrpce	2	7		1				10
27	Štimlje		5						5
28	Skenderaj	1	2						3
29	Suva Reka	6	4	1					11
30	Vitina	2	4						6
31	Vučitrno	2	2						4
32	Zubin Potok	1	1						2
33	Zvečan	1	2						3
	Total	198	179	9	38	17	9	15	465

Tabela 1. Broj smeštajnih struktura po opštinama i tipu

Hoteli obuhvataju 42% a moteli 39% od ukupnog broja smeštajnih jedinica. Ostalih 19% čine manje kategorije smeštajnih struktura na Kosovu, kao što su: pansioni, hosteli, apartmani za posetioce, bungalovi i kampovi, koji su u izgradnji.

1.2 Top 10 opština sa najvećim brojem smeštajnih struktura

Što se tiče smeštajnih kapaciteta, Priština vodi u pogledu jedinica, soba i kapaciteta ležaja, a slede Prizren i Peć.

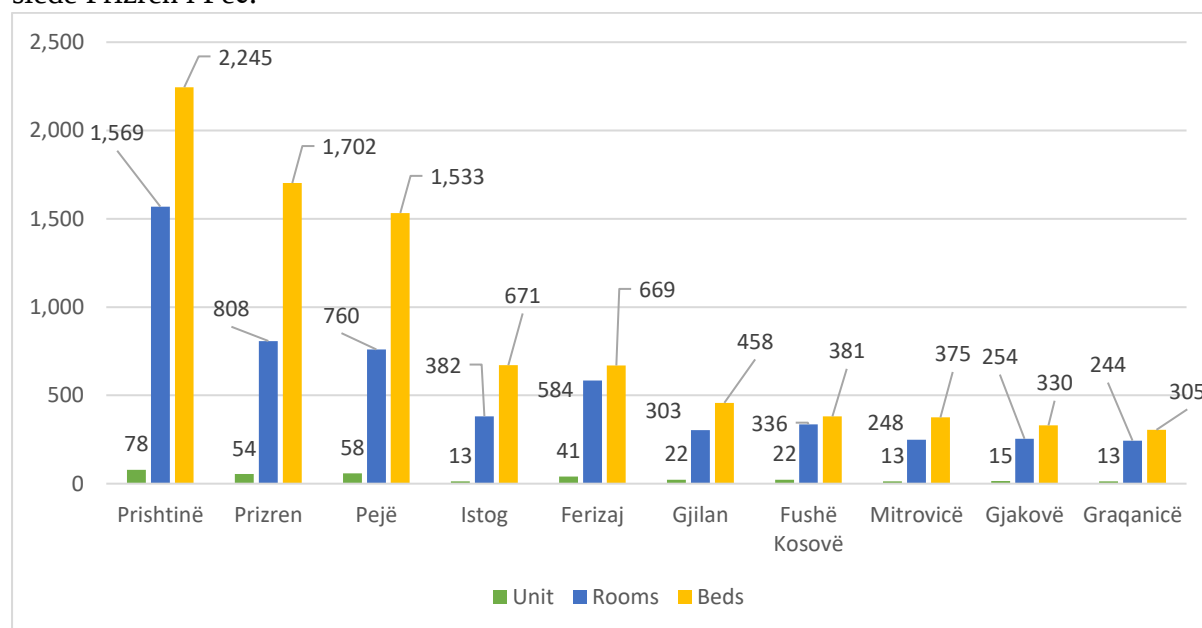

Figura 2. Gradovi sa najvećim smeštajnim kapacitetima ²

² Izvor: Sopstvena kompilacija (prilagođen od strane ASK, 2016)

1.3 Broj zaposlenih u smeštajnim strukturama

Prema registriranim kapacitetima, u 465 smeštajnih struktura ukupno je zaposleno 2.701 radnika. 638 ili 24% od ukupnog broja radnika su žene.

Br.	Opština	Smeštajni kapaciteti	Broj zaposlenih	
		Struktura smeštaja	Ukupno	Od njih žene
1	Dečane	3	10	-
2	Dragaš	2	32	9
3	Drenas	7	23	-
4	Uroševac	41	95	6
5	Kosovo Polje	22	124	28
6	Đakovica	15	77	2
7	Gnjilane	22	137	28
8	Gračanica	13	100	22
9	Istok	13	112	41
10	Junik	2	9	-
11	Kačanik	5	21	1
12	Kamenica	2	15	4
13	Klina	18	45	6
14	Lipljan	13	41	3
15	Mališevo	4	13	1
16	Mitrovica	13	79	11
17	Obilić	7	52	9
18	Peć	69	214	65
19	Podujevë	4	24	8
20	Priština	78	920	305
21	Prizren	54	305	67
22	Orahovac	9	49	1
23	Štrpce	10	32	2
24	Skenderaj	3	7	-
25	Suva Reka	11	58	4
26	Vitina	6	17	1
27	Vučitrno	4	64	9
28	Zubin Potok	2	15	3
29	Zvečane	3	11	2
Total		465	2.701	638

Tabela 2. Broj zaposlenih po kapacitetima smeštajnih struktura

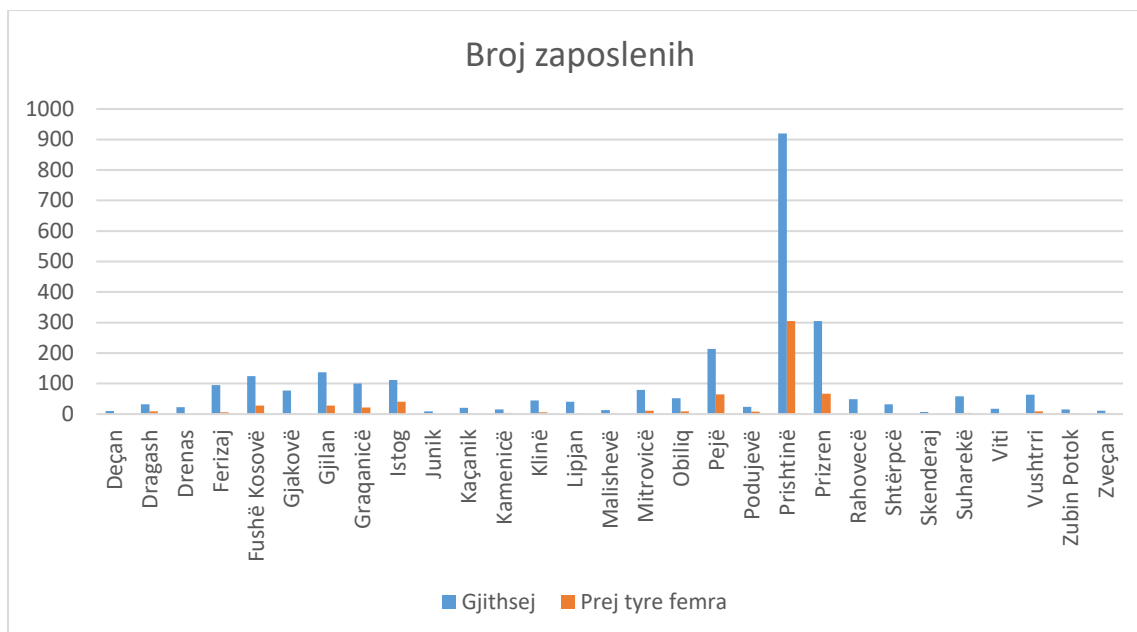

Figura 3. Grafički prikaz zaposlenih u smeštajnim strukturama po opštinama

Grafikon pokazuje da je opština sa najviše zaposlenih u smeštajnim strukturama opština Priština sa 920 radnika, zatim Prizren sa 305, Peć sa 214, Gnjilane sa 137, dalje nastavlja Kosovsko Polje sa 124 i Istok sa 112 zaposlenih u smeštajnim strukturama.

Dok opštine sa najmanjim brojem zaposlenih u smeštajnim strukturama su: Skenderaj 7, Junik 9, Dečane 10, Zvečan 11, Zubin Potok i Kamenica sa 15 zaposlenih u smeštajnim strukturama.

2. Broj soba, cena i nivo korišćenja

Prema podacima PPSE/Swisscontact projekta, prosečan broj standardnih jednokrevetnih soba u smeštaju s restoranima iznosi 10,9. Za standardne dvokrevetne sobe, prosek je nešto viši - 13.2. Ukupan broj standardnih jednokrevetnih soba iznosi 1.149, dok je ukupan broj standardnih dvokrevetnih soba 1.671. Prosečna cena standardne jednokrevetne sobe je 40,1 evra, dok je za dvokrevetnu sobu 45,8 evra. Kada se izračuna prema broju raspoloživih soba, prosečna cena za standardnu jednokrevetnu i dvokrevetnu sobu je 50,1 odnosno 69,4 evra. Do ove promene dolazi zbog dominacije hotela sa velikim brojem soba i višim cenama. Štaviše, rezultati pokazuju da samo 29,9 odsto svih smeštajnih kapaciteta u restoranima ima rast cena tokom vrhunca sezone, dok ostali drže cene nepromenjene. Iz svih kategorija, kao što je i očekivano, hoteli imaju najveću prosečnu cenu za obe vrste soba, jednokrevetne (42,3 evra) i dvokrevetne (49,4 evra).

Standardna jednokrevetna soba	Prosek # soba	10.9
	Prosečna cena (EUR)	40.1
	Total # soba	1,149
Standardna dvokrevetna soba	Prosek # soba	13.2
	Prosečna cena (EUR)	45.8
	Total # soba	1,671
Standardna trokrevetna soba	Prosek # soba	6.0
	Prosečna cena (EUR)	53.1
	Total # soba	623
Standardna četverokrevetna (Quad) soba	Prosek # soba	8.9
	Prosečna cena (EUR)	49.5
	Total # soba	224

Tabela Br.3. Smeštaj sa restoranima - Prosečan broj i cena standardnih soba (2017)

Prema nalazima ovog istraživanja, poređenje tri najveća regiona pokazuje da Priština ima najveći broj / prosek jednokrevetnih i dvokrevetnih soba, kao i najviše prosečne cene.

		Cela zemlja	Region Prištine	Region Peći	Region Prizrena
Standardna jednokrevetna soba	Prosek # soba	10.9	17.1	11.6	6.9
	Prosečna cena (EUR)	40.1	50.2	35.6	34.4
	Total # soba	1,149	494	218	70
Standardna dvokrevetna soba	Prosek # soba	13.2	20.6	15	7.4
	Prosečna cena (EUR)	45.8	60.8	42	36.2
	Total # soba	1,671	768	320	145

Tabela Br. 4 Smeštaj sa restoranima - Prosečan broj i cena standardnih soba, u top tri regiona (2017)

Godišnji nivo korišćenja je u proseku 42,6%, varirajući od 33,3% u februaru do 61,8% u avgustu. Od top tri najveća regiona, region Peći ima najveću stopu korišćenja³. Donja slika pokazuje mesečnu fluktuaciju korišćenja.

³ PPSE, Swisscontact, KOSOVO TOURISM SUPPLY SIDE SURVEY 2017

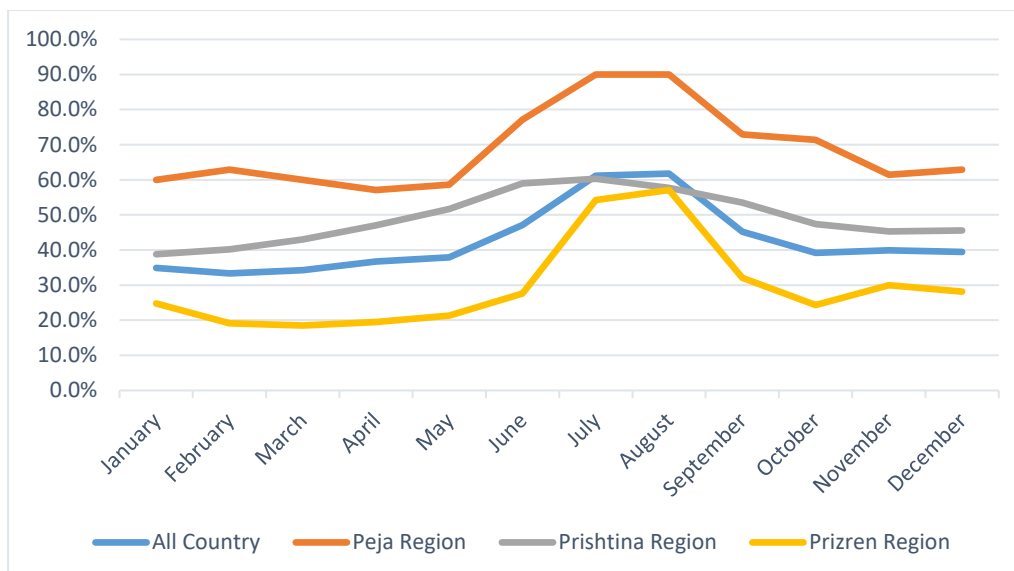

Figura 4. Smeštaj sa restoranima - nivo korišćenja u 2017 godini, po mesecima (u procentima)

3. Sastav gostiju

Sastav gostiju i trajanje njihovog boravka su takođe razmatrani. Ovo istraživanje pokazuje da, s obzirom na poreklo gostiju, internacionalci čine oko polovine ukupnog broja gostiju - 50,6%; dijaspora, 22,7%; domaći posetioци (sa više od 20 minuta putovanja), 14,9%; i domaćih gostiju (sa manje od 20 minuta putovanja), 11,8%. Prosečan boravak je 3,2 noći.

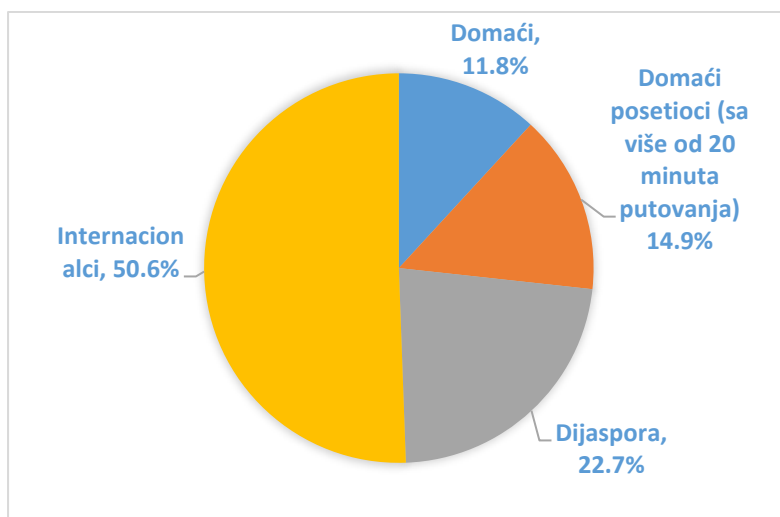

Figura 5. Smeštaj sa restoranima - sastav gostiju u 2017 godini, po poreklu

Restorani ovih smeštajnih struktura primaju u proseku 90,3 gostiju dnevno. Avgust čini se da je najprometniji mesec sa prosečno 125.5 posetilaca dnevno. Još jedan zaključak pokazuje da 55,4% gostiju posećuje ove restorane za hranu i piće i troši prosečno 8,5 evra; dok 44,6% samo za pića i troši u proseku 3,7 evra.

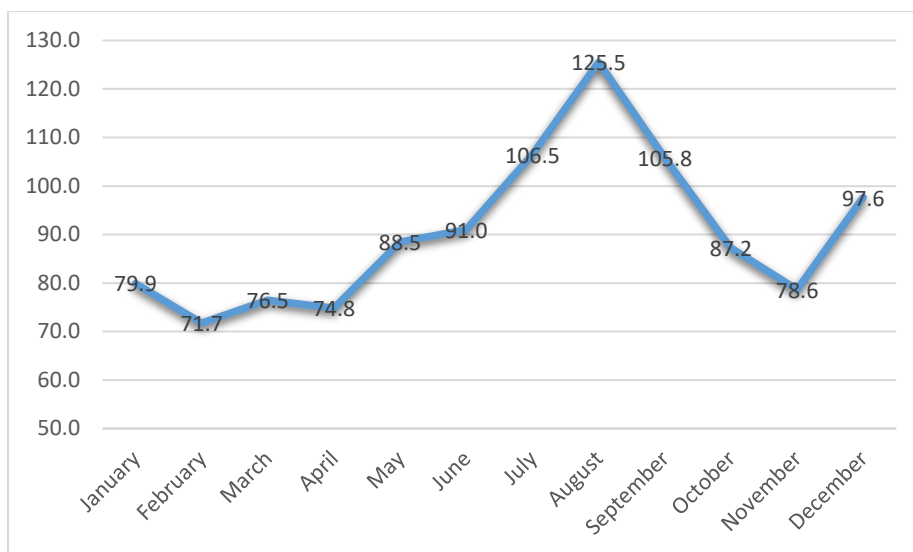
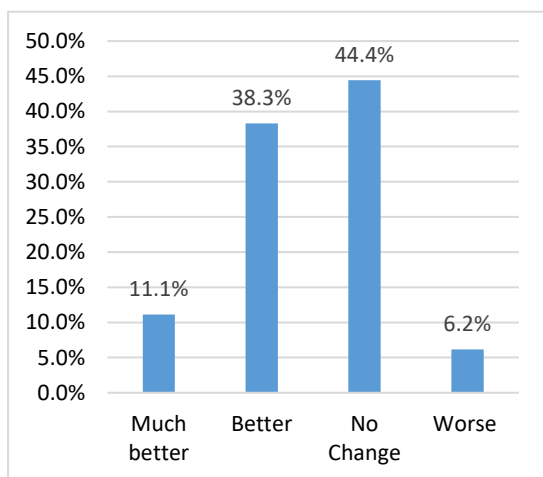

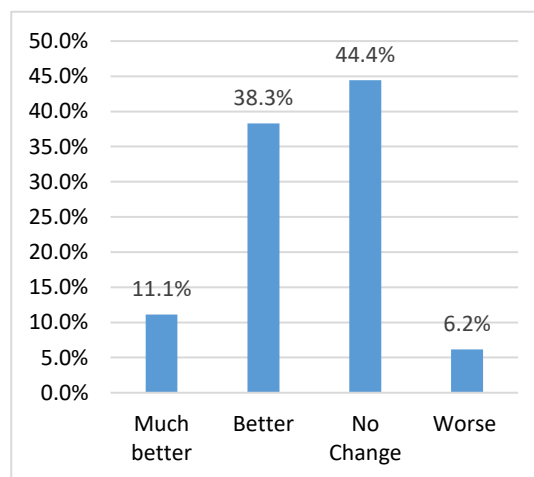
Figura 6. Prosečan broj gostiju u restoranima smeštajnih jedinica, po mesecima (2017)

4. Preokreti i investicije

Što se tiče prometa, skoro polovina smeštaja sa restoranima - 49,4% - performirale su `bolje` ili `mnogo bolje` u odnosu na 2016; a 6,2% je iskusilo suprotno; ostale (44,4%) nisu doživele nikakve promene (kao što je prikazano na sledećoj slici). Postoji vrlo slična raspodela odgovora na pitanje vezano za očekivani promet za 2018 godinu.

**Figura 7. Smeštaj sa restoranima—
promet u odnosu na 2016 (u %)**

**Figura 8. Smeštaj sa restoranima—
očekivani promet u 2018 (u %)**

5. Usluge

Na pitanje koje se odnosi na ponuđene usluge najčešći odgovori su: usluge pranja rublja (70,5 posto slučajeva), usluge vodiča (66,7 posto) i usluge prevoza (43,6 posto). Za ostale vrste usluga koje pružaju smeštajni kapaciteti sa restoranima, pogledajte sliku 6. Važno je napomenuti da više od trećine njih - 35,6% - nudi prostor za svadbe i druge porodične događaje.

5.1. Glavne usluge u hotelima

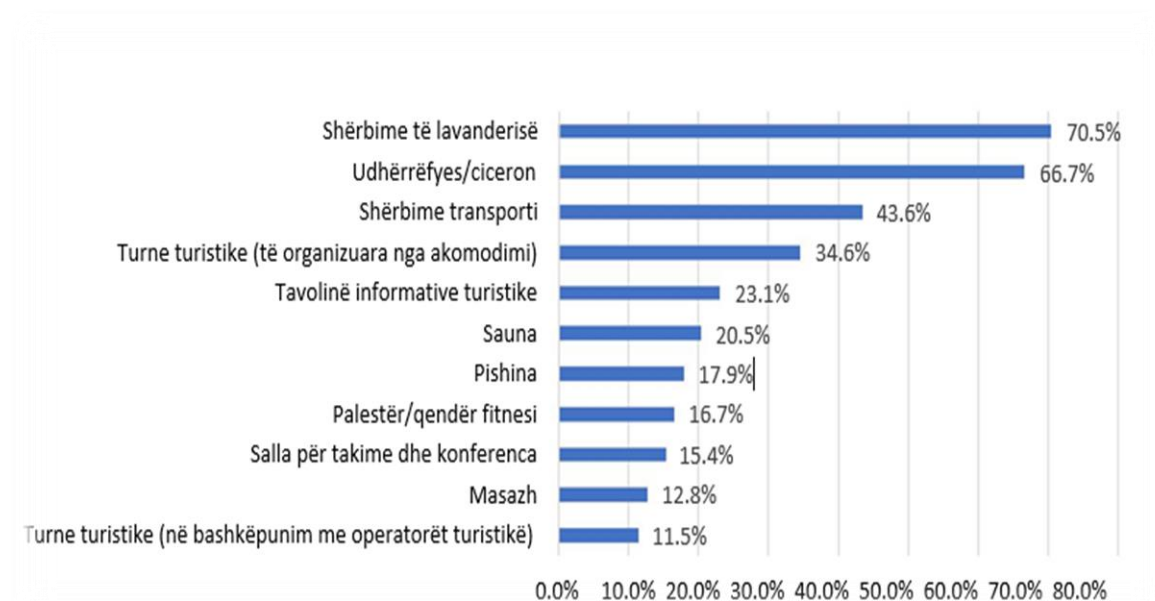

Figura 9. Smeštaj sa restoranima - pružene usluge (u % slučajeva)

Usluge koje nude hoteli prema ASK

ASK je analiziralo usluge koje nude hoteli, kao što je prikazano na donjoj slici, što pokazuje da većina hotela nudi osnovne hotelske usluge. 94% nudi Wi-Fi internet usluge, 93% nudi dovoljno parking mesta, 88% nudi klimatizaciju, a 83% nudi restorane unutar svojih struktura. Veoma mali broj njih (1%) nudi Casino i igraonice, dok 7% hotela na Kosovu nudi usluge estetskog tretmana.

Učesće hotela koji pružaju usluge:	(u %)
Restoran	83%
Bazen	13%
Sala za svadbe	52%
Sala za sastanke	57%
Teretana/fitnes centar	15%
Sobe za estetski tretman	7%
Igralište za decu	28%
Prodavnice suvenira, novina, itd.	8%
Casino, igraonice	1%
Internet/Wi-Fi	94%
Klimatizacija	88%
Parking	3%
Sobna usluga	80%

Tabela 5. Usluge koje pružaju hoteli prema ASK

6. Prepreke za poslovanje

Od smeštajnih jedinica se takođe tražilo da izaberu najrestriktivnije prepreke za poslovanje. 'Nizak nivo promocije regiona' (61,6% svih slučajeva), 'nizak nivo vladinih napora' (55,8%) i 'putna infrastruktura' (50%) se smatraju kao naj restriktivnijim operativnim barijerama prema smeštajima, vidi sliku 24.

Fig. 10. Smeštaj sa restoranima - prepreke za poslovanje u 2017 godini (u % slučajeva)

7. Destinaciona područja od strane turoperatora na Kosovu

Baza podataka Odeljenja za Turizam o Turističkim Operaterima koji nude turističke ponude za posetu Kosovu pokazuje da imamo 28 turoperatora. U tabeli ispod možemo videti da su 22 Inbound Tour operatori a 6 od njih su Inbound/Outbound Tour Operator. Kada se raspodele po lokacijama, vidimo da je većina njih iz grada Prištine, zatim Peći i Prizrena sa po pet turoperatora.

Podaci pokazuju da Inbound/Outbound Tour Operator rade samo u Prištini.

Main Destination	Inbound Tour Operator	Inbound/Outbound Tour Operator	Total
Brezovica	1		1
Đeravica	1		1
Junik	1		1
Kosovo	6	6	12
Priština, Prizren	2		2
Priština	1		1
Prizren	4		4
Rugova	5		5
Zapadno Kosovo	1		1
Total	22	6	28

Tabela 6. Turistički Operateri koji nude dolazne ponude (Inbound) po destinacijama u kojima posluju

Tabela 6 predstavlja Turooperatore koji posluju sa inbound ponudama na Kosovu. Neki od njih nude i izlazne ponude, ali ovde nismo uključili Operatore koji nude samo Outbound ponude.

Što se tiče operativnih destinacija, možemo videti da 6 od njih nudi ulazne ponude (Inbound), a 6 drugih nude i ulazne i izlazne ponude (Inbound dhe Outbound) a teritoriji Kosova.

5 Turističkih Operatera koji nude turističke ulazne ponude rade u destinaciji Rugova, dok imamo 4 Turistička Operatera koji nude ulazne turističke ponude u destinaciji Prizrena.

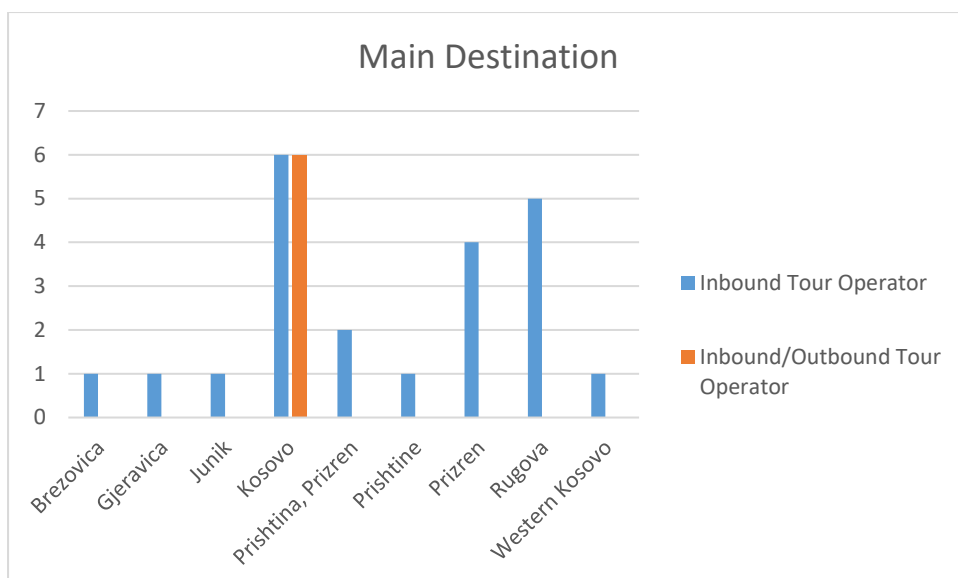

Figura 11. Grafički prikaz Turističkih Operatora koji nude ulazne ponude (Inbound) po destinacijama u kojima posluju

Ture i cene

Nalazi pokazuju da 56,5% turoperatora radi sa turistima koji dolaze i onima koji odlaze, a 43,5 odsto samo sa turistima koji dolaze. Ukupan broj prodatih tura / putovanja je 525, sa prosekom od 17.4 ljudi po obilasku. Prosečna cena iznosi 299,4 evra.

Zaposlenje

Gotovo dve trećine svih radnika (59,2%) koji rade za turooperatore su muškarci. Samo polovina njih radi puno radno vreme. Nevećinske zajednice čine 93,3% ukupnog broja radnika. Radnici koji imaju između 15 i 34 godina čine većinu radnika sa 71,3 odsto. Za više informacija, vidi tabelu 9.

Demografsko zapošljavanje (Tur Operatori)						
Pol	Muškarci			Žene		
	59.2%			40.8%		
Puno vs pola	Puno radno vreme (M)		Pola radno vreme (M)	Puno radno vreme (Ž)	Pola radno vreme (Ž)	
Radno vreme	23.7%		35.5%	26.0%	14.8%	
Etnicitet	Albanci	Srbi	Turci	RAE	Bošnjaci	Drugi
	96.7%	0.0%	0.8%	0.8%	0.0%	1.7%
Starosna grupa	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65<
	18.9%	52.4%	24.4%	3.7%	0.6%	0.0%

Tabela Br.7. Demografsko zapošljavanje (Tur Operatori)

8. Najtraženiji proizvodi od strane turista

Intervjui koje je PPSE obavio sa turoperatorima o najtraženijim turističkim proizvodima pokazuju da turistički proizvodi koje turisti najviše traže su:

Peaks of Balkan	Bike tours
Etnokultura	Cultural Tour
Dare adventure	Poseta Dukađinu
Regional tour	Horse riding
Climbing	Wine testing
Hiking and Yoga	Discover Kosovo
Ture Kosovo-Albanija-Makedonija	Via Ferata
Šar Planine	Kosovo culture tour
Poseta gradu Prizrena	Ture Kosovo-Albanija
Đeravica	Prizren
Hiking tour	Cycling
Via Dinarica	Zipline
Cave hiking	Snowshoeing
Poseta gradu Prištine	Poseta gradovima

Tablea 8. Najtraženiji proizvodi od strane turista

9. Posetioci na Kosovu po regionima

Broj inostranih posetilaca i noćenja provedenih u periodu prikazanom na donjem grafikonu pokazuje konstantan porast tokom godina s najvećim brojem (86 hilajdu posetilaca i 144 hiljadu noćenja) ostvarenim u 2017 godini.

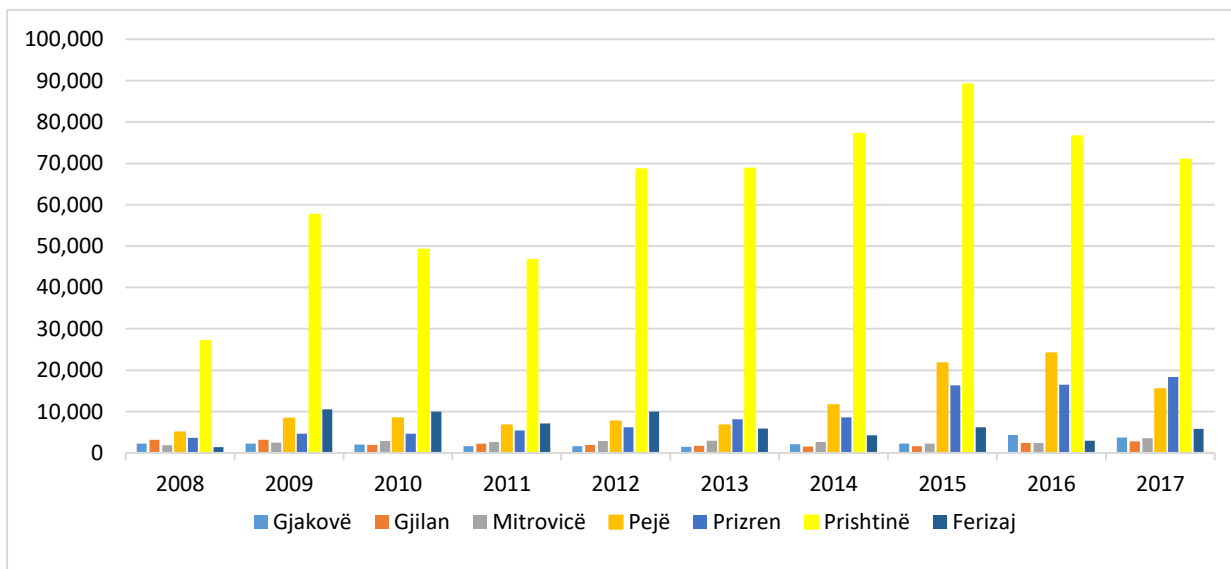

Figura Br.12. Broj posetilaca po regionima ⁴

⁴ Izvor: Sopstvena kompilacija (prilagođen od strane ASK, 2016)

Kao što je prikazano na slici, region Prištine ima najveći tržišni udeo, dostigavši svoj vrhunac u 2015 sa preko 89.000 posetilaca godišnje, a slede Peć i Prizren. Prizren i Uroševac imaju najveću godišnju stopu rasta, dok Gnjilane ima negativnu godišnju stopu rasta.

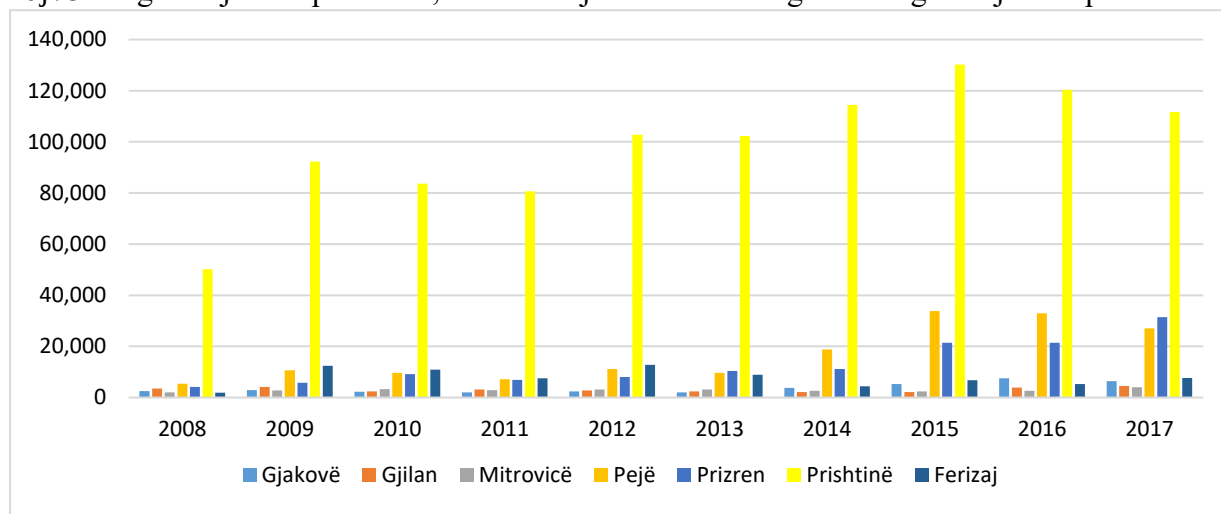

Figura Br.13. Broj noćenja po regionima ⁵

Što se tiče noći provedenih po regionima, Priština ima najveći tržišni udeo tokom perioda, a zatim ponovo Peć i Prizren sa značajnim rastom zabeleženim tokom 2014 - 2015.

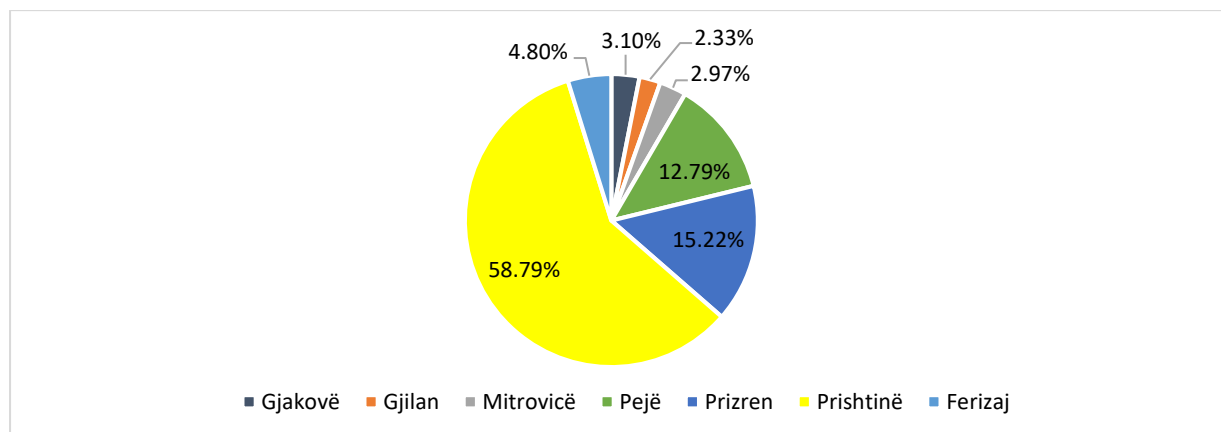

Figura Br.14. Tržišni udeli po regionima (broj posetilaca)

Udeo na tržištu za 2017 dominira Priština sa oko 60%, a kao i prethodnih godina, sledi grad Prizren (15%) i Peć (13%). Ostatak regiona ima samo 12% tržišnog udela, što je prilično nisko u odnosu na prva tri; stoga, moramo pronaći načine za povećanje tržišnog udela za ostatak regije, kako bi se postigla ravnomernija raspodela posetilca.

⁵ Izvor: Sopstvena kompilacija (prilagođen od strane ASK, 2016)

10. Zaključci i preporuke

Iz analize sprovedene o stanju razvoja sektora smeštaja na Kosovu, za studiju slučaja (slučaj Kosova) ocenjeni su turistički interesi i analizirani aspekti smeštaja na Kosovu sa perspektivom koja se očekuje da prati njen razvoj u budućnosti i sa značajnim regionalnim odražavanjem.

Dobro razvijena turistička destinacija smatra se mestom koje je razvilo glavne komponente, gde su osim atrakcija potrebne i druge komponente kao što su smeštaj, aktivnosti, dobar pristup, popratni elementi itd. Ovaj izveštaj analizira smeštaj kao jednu od glavnih komponenti.

Budući da hoteli i moteli predstavljaju ogromnu većinu (oko 80% ukupnih) smeštajnih struktura, a vrlo malo drugih struktura postoje. Postoji velika potreba za uspostavljanjem drugih struktura kao što su: hosteli, apartmani, bungalovi, kampovi itd. Ovo je takođe povezano sa činjenicom da najrazvijeniji turistički proizvodi sa kojima konkuriše Kosovo trebalo da se dobro uklope sa strukturama smeštaja. Na primer, turističke ponude kao što su aktivni turizam, avanturistički turizam, seoski turizam itd.

Ova analiza pokazuje da se većina hotela nalazi u regionu Prištine, regionu Peći, regionu Prizrena itd.

Ako navedemo opštine na osnovu turističkih potencijala, imaćemo sledeće opštine: Peć, Prizren, Štrpce, Dragaš, Dečane, Junik, Đakovica, Priština, Novobrdo, Mitrovica, Zubin Potok, Zvečan, Orahovac i Gračanica. Dok je analiza pokazala da neke opštine sa turističkim potencijalom nisu u prvih 10 opština u smislu smeštajnih kapaciteta. Na ovoj listi možemo da uključimo opštinu Decan (sa ukupno 3 smeštajne strukture), Dragaš (2), Junik (2), Mitrovica (13), Novobrdo (3), Orahovac (9), Shtpce (10), Zubin Potok (2) i Zvečan (3).

Što se tiče zapošljavanja u smeštajnim strukturama, postoji 465 smeštajnih struktura, samo je 24% zaposlenih žena. Preporučuje se povećanje broja radnica u sektoru smeštaja, jer je praksa u drugim zemljama pokazala da su žene veoma uspešne u sektoru smeštaja i da je procenat zaposlenih žena veoma visok. Prema statistikama Eurostata, radna snaga u turističkim industrijama uključuje više radnica (58%) nego radnike. Najveći procenat se vidi u smeštaju (60%)⁶.

S obzirom da je utvrđeno da je korišćenje soba u nezadovoljavajućem nivou, preporučuje se da hotelski operateri u većoj meri sarađuju sa turoperatorima i turističkim agencijama kako bi se povećao nivo korišćenja soba u njihovim smeštajnim strukturama. Turoperatorima će uključiti smeštaj u okviru svojih turističkih paketa i to zahteva uzajamnu saradnju kako iz sektora smeštaja tako i iz sektora poslovanja.

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tourism_industries_-_employment#Tourism_creates_jobs_for_women

Zbog činjenice da se broj turista iz regiona, a posebno iz Albanije, značajno povećava, sada je pravo vreme za razmišljanje o povećanju kapaciteta sa posebnim fokusom na centre u blizini granice, kao što su Prizren itd.

Nedavna istraživanja pokazuju da smeštajni kapaciteti nisu dovoljni i ne zadovoljavaju potražnju, posebno znajući da se broj turista stalno povećava.